NR. 1 POZNAŃ, DNIA 1 STYCZNIA 1934 ROCZNIK 15

PRZEGLĄD GRAFICZNY WYDAWNICZY I PAPIERNICZY

Dwutygodnik dla spraw przemysłu graficznego, wydawniczego, papierniczego i przemysłów pokrewnych

Organ urzędowy Związku Organizacyj Przemysłu Graficznego i Wydawniczego w Polsce

Adres redakcji i admin.: Poznań, Aleje Marcinkowskiego 13 m. 24 — Tel. 25-55 — P.K.O. Poznań 202 868

NR. 1 POZNAŃ, DNIA 1 STYCZNIA 1934 ROCZNIK 15

PRZEGLĄD GRAFICZNY

Organ Związku Organizacyj Przemysłu Graficznego i Wydawniczego w Polsce z siedzibą w Warszawie

Adres redakcji i admin.: Poznań, Aleje Marcinkowskiego 13, m. 24. Tel. 25-55. P. K. O. Poznań 202 868

1933 ROK

schylił się ku końcowi — po bogatem doświadczeniu na polu pracy gospodarczej. Aby dać właściwy pogląd za ten czasokres ubiegłego roku, powinny wszystkie czynniki zabrać głos, bo trudno jednostce powiedzieć, z jakim rezultatem cały przemysł graficzny w Polsce bilans 1933 zamknął. Naogół biorąc, istnieje przewaga utyskiwań, pochodząca z niezadawalających obrotów. Jest to bodaj słuszne, bo nie tylko nasz przemysł, ale wszystkie gałęzie krajowej wytwórczości borykają się z coraz więcej wzmagającemi się bolączkami. W czem się one uwydatniają: zanik zapotrzebowania wytworów przemysłu graficznego, akcydensowego i wydawniczego, a tam, gdzie istnieją zlecenia, regulowanie pretensji trudne i bez zysku. Surowiec płacony nieomal gotówką, robocizna gotówką, daniny socjalne gotówką, podatki państwowe i samorządowe gotówką. Przy takim stanie rzeczy, na koszty handlowe, na konieczne inwestycje, na własne utrzymanie niewiele pozostanie, jak chyba tylko wegetacja.

Porady z naszej strony jak temu zapobiec, uważam za zbyteczne, gdyż już wszystkie czynniki powołane i tym problemem zajęte, przeszły nad tem do porządku dziennego, kończąc radą — oszczędność; zapominają natomiast, że ona właśnie tworzy zastój i bezrobocie.

Kwestje naszej Organizacji już często były omawiane na łamach Przeglądu Graficznego, z okazji obrad poszczególnych Korporacyj, Zjazdów i Głównego Zarządu.

Zjazd delegatów Przemysłu Graficznego w roku bieżącym odbył się w Katowicach, gdzie walną troską obrad była nowelizacja Ustawy Przemysłowej. Powstały tam dosyć radykalne wnioski, rozważane i dyskutowane, później władzom rządowym w memorjałach przedstawione.

Trudności nowelizacji musiały i w sferach rządowych zaistnieć, skoro Związek Izb Przemysłowo-Handlowych w tych kwestjach zajął odrębne od naszego stanowisko.

Nadzwyczajny zjazd delegatów naszej Organizacji odbył się w roku bieżącym w Toruniu. Że nas tam zaproszono, wdzięcznie wspominamy, a chociażby dlatego, aby zadokumentować nasz patrjotyzm z powodu 700-lecia polskiego Torunia — siedziby Korporacji Pomorskiej. Głównym tematem naszych obrad tego zjazdu był dobrze opracowany referat Pomorskiej Korporacji o starych nieużytecznych drukarniach w Polsce i o sprawach taryfowych wzgl. Umów Zbiorowych.

Poznaliśmy w wywodach delegatów dużo słusznych uwag, lecz w zrealizowaniu tychże przeszkadza mniejszość, która nie może po 15 latach Niepodległości Polskiej pojąć, że wstrzymuje każdą poprawę bytu, nie tylko całemu przemysłowi graficznemu, ale i sobie.

Przykro pomyśleć, że są jednostki, które pojąć nie chcą, że tylko solidarnością istnieje Polska, a rozbojami niszczymy sami siebie.

1934 ROK

niechaj zbudzi wszystkich jeszcze na uboczu stojących, aby się upamiętali i wzmocnili szeregi jednej naszej organizacji, chociażby tylko ze względu na własny ich interes. Nie ręczę, że wtedy już będzie dobrze, ale zapewniam, że dla wszystkich będzie znośniej.

Edward Pawłowski,
Prezes Związku Organizacyj Przem. Graf. i Wyd. w Polsce.

KOMUNIKATY

KORPORACJI ZAKŁADÓW GRAFICZNYCH I WYDAWNICZYCH NA WOJEWÓDZTWO POZNAŃSKIE Z SIEDZIBĄ W POZNANIU

W Dzienniku Ustaw z dnia 1 grudnia, poz. 734 ogłoszone zostało Obwieszczenie Min. Opieki Społecznej o czasie pracy w przemyśle i handlu. Ponieważ szereg punktów Umowy Zbiorowej, obowiązującej na terenie naszego województwa, jest sprzeczny z powyższem obwieszczeniem oraz ponieważ pertraktacje z organizacjami pracowników nie doprowadziły do ugodowej zmiany „Umowy“ w myśl obwieszczenia Ministra, Korporacja Zakładów Graficznych i Wydawniczych na wojew. poznańskie wypowiedziała Umowę Zbiorową z dniem 30 grudnia 1933 roku. Wobec powyższego obowiązywać będą do dnia 31 marca dotychczasowe warunki pracy i płacy. Od dnia 1 kwietnia wolno będzie zatrudniać pracowników na podstawie umów indywidualnych.

Jan Kuglin, starszy.

KREDA BOLOŃSKA

Dobrym środkiem pomocniczym dla drukarza jest kreda bolońska. Jest to ściśle zmielona kreda o lekkiej wadze, niezwykle wolna od ciał obcych i nazwana od miejsca pochodzenia Bolonji we Włoszech.

Wytarte kredą bolońską świeże druki dozwalają na natychmiastowy nadruk innej farby. Jeżeli druk jakiś, zaopatrzony poddrukiem, nie przyjmuje bez wszystkiego atramentu, wówczas zaleca się wytarcie go kredą bolońską, co usuwa błąd ten natychmiast. Może być dodawana do rozmaitych farb celem przyspieszenia druku, zapobiega przy druku kolorowym połyskowi pokostowemu i zlepianiu się druków. Farby, zmieszane z kredą bolońską, przyjmują bardzo chętnie inne nadrukowane na nie farby. Zmieszana z kredą bolońską farba musi być cośkolwiek ciemniej zmieszana, ponieważ przy wysychaniu cofa się w odcieniu. Zaletą takiej farby jest matowy połysk i dobre krycie i wysychanie tejże.

Gładkie albo też wzorzyste poddruki na drukach, na których pisać mamy atramentem, jak n. p. akcje, weksle i t. d., muszą tak być drukowane, ażeby atrament ani się nie rozlewał ani nie był odpychany. Użyte do tego farby nie mogą być wyłącznie pokostem rozjaśniane, ponieważ inaczej pozostawiają na klejonych papierach jeszcze tłustawy połysk, który nie przyjmuje atramentu. Dodając takiej farbie kredy bolońskiej, zapobiega się rozlewaniu atramentu, powierzchnia daje się dobrze opisać, a farby dobrze się przyjmują.

Ażeby zapobiec p r z e b i j a n i u f a r b — co zachodzi z reguły przy papierach cienkich, słabo klejonych albo przy lichych farbach z dużą zawartością tłuszczy — pomaga także dodatek jaknajlepiej zmielonej kredy bolońskiej, która wchłania tłuszcz farby, przez co zło się zmniejsza, a jeżeli papier i farba nie są zbyt liche, unika go się zupełnie.

Chcąc zapobiec z l e p i a n i u s i ę świeżych druków, dodaje się farbom kredy bolońskiej. W połączeniu z pastami schnącemi i t. d. daje mieszanka ta pewność równomiernego, dobrego wysychania druków. Do przekładania używa się mocnego, surowego papieru. Drukarnia wykazywać musi temperaturę 16—18 stopni C. Temperatura wyższa pomaga zlepianiu się. Arkuszy nie należy odkładać w stosach zbyt wysokich.

P e r l e n i e f a r b jest objawem, który mieć może rozmaite powody. Często jest tu winien za ostry druk, ale i zbyt wielki dodatek pokostu jest szkodliwy, szczególnie jeżeli się drukuje farbą zbyt rzadką. Kreda bolońska, dobrze roztarta, usuwa tę wadę i zapobiega równocześnie tworzeniu się zbytniego połysku. Perleniu farb poddrukowych — szczególnie przy druku na tyglach — zapobiega łatwo dodatek kredy bolońskiej.

Przy k i l k u k o l o r o w y c h d r u k a c h należy pierwsze farby drukować matowo. Przy druku pierwszych farb unikać zatem należy dodatku sykatywy, bo jeżeli pierwsza farba zaschnie już zbyt twardo, to z drugą będzie się źle łączyć, będzie ją odpychać. Tutaj obowiązuje zasada, że pierwsza farba ma być wprawdzie wyschnięta, ale jeszcze nie stwardniała. Dodając pierwszym farbom kilka procent kredy bolońskiej, wówczas zostają następne farby znacznie lepiej przyjmowane i zapobiega się przytem tworzeniu połysku.

D a r c i e f a r b daje się przy niskiej temperaturze szczególnie w zimnych porach roku we znaki i nie ma co myśleć o druku bez przeszkód, jeżeli papier i farba nie są ściśle do siebie przystosowane. Zło to daje się przeważnie usunąć, dodając farbie tynktury i pasty drukowe. Choć sposobem tym osiągnąć się da dobre nawet rezultaty, to jednak skrupulatnie zważać trzeba, ażeby farby nie rozrzedzać zbytnio, aby nie straciła siły wiążącej. Także i tu pomaga jedynie kreda bolońska i rwanie wnet zostanie usunięte, o ile maszyna nie pójdzie zbyt szybko i temperatura będzie odpowiednia. Równocześnie otrzyma druk piękny, matowy połysk.

D r u k b e z n a g a n n y f a r b k o l o r o w y c h n a p o w i e r z c h n i a c h b r o n z o w a n y c h sprawia zawsze mniej lub więcej trudności. Jeżeli nie chodzi o wysoki połysk powierzchni bronzowanej, wówczas dodaje się do farby poddrukowej i bronzy cośkolwiek kredy bolońskiej. Bronza traci coprawda przytem cośkolwiek na połysku, ale za to przyjmuje znacznie lepiej farby nadrukowe, którym dodaje się również trochę kredy bolońskiej.

Kreda bolońska jest — odpowiednio użyta — dobrym środkiem pomocniczym dla drukarza, pomagającym mu w rozmaitych trudnych wypadkach. Trzeba jej jednak używać tylko jaknajlepiej zmielonej, ażeby celowi swemu odpowiadała, to też zaleca się kupno jej tylko w renomowanych wytwórniach, które znają przeznaczenie jej. Zwykły zmeł drogeryjny jest przeważnie nieużyteczny.

NAZWY I SKRÓTY LEGALNYCH JEDNOSTEK MIAR

Ujednolicenie jednostek miar pod względem ich wartości jakoteż ich nazw i skrótów, stanowi niezmiernie ważne zagadnienie zarówno z punktu widzenia gospodarczego jak i naukowego. Rozwiązanie tej sprawy w sensie nietylko wewnętrznych potrzeb poszczególnych państw, lecz na szerokiej płaszczyźnie porozumienia międzynarodowego, uważać należy za objaw szczególnej doniosłości.

W kraju naszym sprawa ta została unormowana pod względem prawnym już w zaraniu odzyskania niepodległości, a mianowicie postanowieniami dekretu o miarach z dnia 8 lutego 1919 r., zaś od roku 1925 datuje przystąpienie Rzeczypospolitej Polskiej do międzynarodowych konwencyj metrycznych: Paryskiej z 20 maja 1875 i Sewrskiej z 6 października 1921 r.

Przyjęcie się nowych dla znacznej części Polski jednostek miar, odbyło się naogół bez większych trudności. Dawne jednostki (szczególnie rosyjskie) doznały skutecznego wyrugowania z życia publicznego.

W celu usunięcia niejasności i nieporozumień wydał Główny Urząd Miar „Tablice legalnych jednostek miar...“, w których podane nazwy i skróty jednostek miar, przyjęte dość dawno przez komisję fachową Polskiego Komitetu Normalizacyjnego, zgodne są z normami i zwyczajami międzynarodowemi w tym względzie.

Mimo, że dość dużo czasu upłynęło od chwili zaprowadzenia legalnych jednostek miar, to jednakże bardzo często spotykamy się z dziwolągami w używaniu tychże — jak w nazwach tak i skrótach. Te ostatnie, ze swą wadliwą pisownią, szerzą szczególnie dezorjentację wśród szerokich rzesz publiczności, w czem oczywiście nie bez winy pozostaje znaczna część prasy codziennej.

Ileż to najrozmaitszych odmian skrótów jednej i tej samej jednostki miary napotkać można, np. kgr, klg, klgr, kg. a nawet k/g, utworzonego na wzór (często w przemyśle drzewnym i metalurgicznym używanego) m/m. — To samo dotyczy zresztą i innych skrótów słownych, a nawet wyrazów niedopuszczających skróceń w rodzaju np. w-g lub w/g zamiast według, b. zamiast bardzo, itd.

Temu niechlujstwu — że się tak wyrazimy — w druku, musimy przeciwstawiać się stanowczo i żądać (nawet przy ewtl. zastosowaniu odpowiednich sankcyj), by każdy składacz ręczny czy maszynowy, korektor czy kierownik techniczny drukarni, byli dokładnie obeznani z zasadami prawidłowych nazw i skrótów legalnych jednostek miar.

Zamieszczone poniżej zestawienie tych jednostek niechaj przyczyni się skutecznie do rychłego zrealizowania naszych poczynań w tym względzie.

Tablica legalnych jednostek miar [1])

Nazwa jednostki	Skrót[2])	Wartość w jednostce głównej (w obrocie publicznym[3]))
Jednostki długości		
Jednostka główna — metr		
mirjametr	mrm	10 000 metrów
kilometr	km	1 000 „
hektometr	hm	100 „
metr	m	1 metr
decymetr	dcm	$^1/_{10}$ metra
centymetr	cm	$^1/_{100}$ „
milimetr	mm	$^1/_{1000}$ „
mikron	μ	$^1/_{1000000}$ „
Jednostki powierzchni		
Jednostka główna — centar (metr kwadratowy)		
mirjametr kwadratowy	mrm^2	100 000 000 centarów
kilometr „ .	km^2	1 000 000 „
hektar czyli hektometr kwadratowy .	ha lub hm^2	10 000 „
ar	a	100 „
centar czyli metr kwadratowy . .	ca lub m^2	1 centar
decymetr kwadratowy .	dcm^2	$^1/_{100}$ centara
centymetr „	cm^2	$^1/_{10000}$ „
milimetr „	mm^2	$^1/_{1000000}$ „
mikron „	$μ^2$	$^1/_{1000000000000}$ „
Jednostki objętości		
Jednostka główna — ster (metr sześcienny)		
mirjametr sześcienny albo kubiczny . .	mrm^3	1 000 000 000 000 sterów
kilometr sześcienny .	km^3	1 000 000 000 „
hektometr „ .	hm^3	1 000 000 „
ster czyli metr sześcienny	s lub m^3	1 ster
decyster	dcs	$^1/_{10}$ stera
decymetr sześcienny	dcm^3	$^1/_{1000}$ „
centymetr „	cm^3	$^1/_{1000000}$ „
milimetr „	mm^3	$^1/_{1000000000}$ „
mikron „	$μ^3$	

[1]) Jednostki powyżej wyliczone stanowią ogół legalnych jednostek miar (Dz. U. R. P. r. 1928 poz. 661 art. 2—7 i Dz. U. R. P. r. 1930 poz. 258). Tylko te jednostki (Dz. U. R. P. r. 1928 poz. 661 art. 8) mogą być używane dla pomiarów przestrzeni, masy i temperatury w obrocie publicznym, jak również we wszystkich aktach i czynnościach urzędowych oraz we wszelkich umowach rządowych, gdy zachodzi potrzeba wyrażenia miary.

Jednostki legalne, rzadko stosowane, podane są drukiem drobniejszym.

[2]) Skróty jednostek miar pisze się zawsze bez kropki na końcu.

Nazwa jednostki	Skrót[2])	Wartość w jednostce głównej (w obrocie publicznym[3])
Jednostki objętości		
Jednostka główna — litr		
kilolitr	kl	1000 litrów czyli 1 ster
hektolitr	hl	100 „ = $^1/_{10}$ stera
dekalitr	dkl	10 „ = $^1/_{100}$ „
garniec	grn	4 litry = $^1/_{250}$ „
litr czyli kwarta .	l	1 litr = $^1/_{1000}$ „
kwaterka.	kka	$^1/_4$ litra = $^1/_{4000}$ „
decylitr.	dcl	$^1/_{10}$ „ = $^1/_{10000}$ „
mililitr	ml	$^1/_{1000}$ „ = $^1/_{1000000}$ „
Jednostki kątów		
Jednostka główna — kąt prosty		
kąt pełny czyli obrót	P	4 kąty proste
kąt półpełny . . .	—	2 „ „
kąt prosty	D	1 kąt prosty
stopień kątowy . .	d lub ^{0}	$^1/_{90}$ kąta prostego
minuta kątowa . .	′	$^1/_{5400}$ „ „
sekunda kątowa .	″	$^1/_{324000}$ „ „
Jednostki masy		
Jednostka główna — kilogram		
tonna	t	1000 kilogramów
kwintal[4])	kwn lub q	100 „
mirjagram	mrg	10 „
kilogram[5])	kg	1 kilogram
dekagram	dkg	$^1/_{100}$ kilograma
gram	g	$^1/_{1000}$ „
miligram	mg	$^1/_{1000000}$ „
karat[6])	kr	$^1/_{5000}$ „
Jednostka temperatury [7])		
stopień temperatury	C lub ^{0}	1 C

[3]) Litr nie jest ściśle równy $^1/_{1000}$ stera. Różnica jest jednak tak drobna, że nie posiada żadnego znaczenia w pomiarach technicznych i handlowych i może zasługiwać na uwzględnienie tylko w najdokładniejszych badaniach naukowych. To samo odnosi się do wtórnych jednostek litra.

[4]) Nazywanie kwintala (100 kg) „metrem“, praktykowane wśród rolników w niektórych okolicach kraju, zupełnie sprzeczne tak z duchem systemu metrycznego jak i z obowiązującem prawem, nie powinno mieć miejsca w mowie ludzi wykształconych.

[5]) Unikać należy nielegalnego zastępowania wyrazów *kilogram i dekagram* przez skróty *kilo* i *deka*. Te skróty są bałamutne („kilo“ mogłoby być tak samo dobrze skrótem kilometra lub kilolitra jak i kilograma, a „deka“ — dekametra, dekalitra, dekagrama) i niezgodne z duchem języka polskiego (nieodmienne rzeczowniki). Natomiast posiłkowanie się wyrazem „deko“ zamiast dekagram jest już wręcz prostackim błędem (zniekształcenie „deka“ na podobieństwo „kilo“).

[6]) Karat jest jednostką, przeznaczoną do odważania kamieni i pereł drogocennych.

[7]) Legalną skalą temperatury jest wyłącznie skala stustopniowa (Celsjusza).

NORMALIZACJA KOPERT

W ostatnich dwóch numerach „Przeglądu Graficznego“ omówiliśmy sprawę normalizacji formatów papieru oraz celowe stosowanie tychże norm w praktyce.

Całość należy nam jeszcze uzupełnić normami kopert Polskiego Komitetu Normalizacyjnego (PN/o-104), zawierającemi bliższe szczegóły ich zastosowania.

Normy te wykazuje nam poniższe zestawienie:

Format	Wymiary w mm	Zastosowanie
C7	81×114	Karty wizytowe, zaproszenia
C6	114×162	Karty pocztowe, złożone listy A4 i A5
C5	162×229	Złożone listy A4, niezłożone A5
C4	229×324	Złożone wykresy i plakaty, niezłożone listy A4
C4/2	114×324	Druki A4, wzory towarowe
B6	125×176	Listy w kopertach C6
B5	176×250	Listy w kopertach C5
B5/2	100×250	Wzory towarowe
B4	250×353	Listy w kopertach C4
B4/2	140×353	Przesyłki w kopertach C4/2, grubsze druki, większe ilości wzorów towarowych

Uświadamianie szerokich kół handlowych i przemysłowych oraz wydawniczych o doniosłości zagadnienia normalizacji, niechaj się stanie nakazem obecnej chwili każdego przetwórcy papieru. Największą ku temu sposobność ma bowiem bezsprzecznie — jak to już zaznaczyliśmy — drukarz oraz częściowo kupiec-papiernik.

Oby niezbyt odległym okazał się czasokres, kiedy — w każdym urzędzie czy biurze prywatnym, sklepie artykułów piśmienniczych czy księgarni — zajmą niepodzielne miejsce blankiety listowe, koperty, pocztówki, zeszyty, perjodyki, książki itd. w formatach znormalizowanych.

Przyspieszenie tej chwili zależeć będzie atoli od tego, jak zajmiemy się tym odcinkiem pracy, leżącym dotychczas jeszcze w bardzo wielkiej części odłogiem.

O pracy tej niechaj nam stale przypomina hasło:

P r o p a g u j m y f o r m a t y n o r m a l n e !

H. Orski.

TARYFA CELNA PRZYWOZOWA

WYCIĄG, OBEJMUJĄCY DZIAŁY, DOTYCZĄCE PRZEMYSŁU GRAFICZNEGO

Stawki kolumny I stosuje się do towarów, pochodzących ze wszystkich krajów, z wyjątkiem tych krajów, z któremi zostały zawarte i wprowadzone w życie umowy handlowe. Stawki tejże kolumny również nie będą stosowane w całości lub w części do towarów tych krajów, z któremi zawarte zostały umowy, wykluczające lub ograniczające stosowanie stawek kolumny I.

Stawki kolumny II stosuje się w tych przypadkach, gdy niema podstawy do zastosowania stawek kolumny I.

Stawki celne, podane w taryfie, wyrażone są w złocie.

DZIAŁ VI.
PRZETWORY CHEMICZNE I FARMACEUTYCZNE — FARBY

Pozycja	Wyszczególnienie	Cło od 100 kg I zł	Cło od 100 kg II zł
	Grupa 32. Wyciągi, przetwory farbiarskie, farby mineralne, atramenty, lakiery, garbniki.		
418	Przyrządzone farby drukarskie, litograficzne i do innych celów graficznych oraz do powielania:		
	1. czarne farby w opakowaniu:		
	a) powyżej 75 kg	125,—	100,—
	b) 75 kg i mniej	380,—	300,—
418	2. inne:		
	a) niezawierające barwnika organicznego	380,—	300,—
	b) zawierające barwnik organiczny	590,—	475,—
	Grupa 36. Kleje, żelatyna, kity.		
478	Mieszaniny żelatyny z gliceryną lub ich namiastek:		
	1. w postaci masy	230,—	180,—
	2. w wyrobach	500,—	400,—

DZIAŁ XI.
PAPIER I WYROBY Z NIEGO

Pozycja	Wyszczególnienie	Cło od 100 kg I zł	Cło od 100 kg II zł
	Grupa 56. Surowce papiernicze.		
792	Skrawki papierowe, makulatura	bez cła	bez cła
	Uwaga. Skrawki papierowe i makulatura podlegają odprawie według poz. 792 tylko wtedy, jeżeli są drobno pokrajane lub gęsto podziurawione.		
793	Miazga drzewna, miazga papierowa ze słomy i t. p. (przyrządzone mechanicznie), o zawartości wody:		
	1. powyżej 50%	2,50	2,—
	2. 50% i mniej	5,—	4,—
	Uwaga. Miazga drzewna i miazga papierowa w arkuszach podlega odprawie według poz. 793 tylko wtedy, jeżeli jest gęsto podziurawiona.		
794	Celuloza:		
	1. niebielona o zawartości wody:		
	a) powyżej 50%	6,30	5,—
	b) 50% i mniej	12,50	10,—
	2. bielona o zawartości wody:		
	a) powyżej 50%	9,40	7,50
	b) 50% i mniej	19,—	15,—
	Grupa 57. Tektura, papier, karton.		
795	Celuloza w postaci płyt, krążków, również w postaci luźnej masy, — wszystko z dodatkiem włókien azbestu	25,—	20,—
796	Wata z celulozy do celów opatrunkowych, do pakowania:		
	1. niebarwiona w opakowaniu:		
	a) powyżej 2 kg	50,—	40,—
	b) 2 kg i mniej	63,—	50,—
	2. barwiona wszelka wytłaczana w opakowaniu:		
	2) powyżej 2 kg	63,—	50,—
	b) 2 kg i mniej	75,—	60,—
797	Tektura koloru naturalnego, chociażby wygładzana:		
	1. ze szmat	34,—	27,—
	2. inna	25,—	20,—
798	Tektura barwiona, chociażby wygładzana:		
	1. barwiona w masie	38,—	30,—
	2. barwiona na powierzchni	45,	36,—
799	Tektura z wyciśniętym ciągłym deseniem:		
	1. niebarwiona	63,—	50,—
	2. barwiona	75,—	60,—
	3. lakierowana	125,—	100,—
800	Tektury izolacyjne:		
	1. papa, tektura-filc i t. p. — pokryte, nasycone smołą, gudronem, pakiem, asfaltem, — wszystko posypane piaskiem, żwirem	29,—	23,—
	2. inne	50,—	40,—
801	Tektura na matryce drukarskie	20,—	16,
802	Tektura, papier, karton, — wszystko do warsztatów Żakarda, — dziurkowane, w paskach, również połączone	105,	84,50
803	Papier i tektura faliste do pakowania; papier i tektura do pakowania, wzmocnione nitkami lub rzadką tkaniną:		
	1. faliste, również oklejone papierem pakowym z jednej strony	88,	70,—
	2. inne	140,—	110,—
804	Tektura prasowana (preszpan), chociażby wygładzana:		
	1. niebarwiona	150,—	120,—
	2. barwiona	165,—	130,—
805	Tektura sprasowana z papierem, tektura duplex, triplex, — chociażby wygładzane:		
	1. niebarwione	44,—	35,—
	2. barwione	56,—	45,—
	Uwaga. Za tekturę uważa się papier niesklejany, którego 1 m² waży powyżej 350 g		

(Ciąg dalszy nastąpi)

Pozycja	Wyszczególnienie	Cło od 100 kg I zł	Cło od 100 kg II zł
806	Wyroby z tektury, masy papierowej zbitej, oprócz osobno wymienionych:		
	1. niemalowane, nielakierowane, bez ozdób	105,—	85,—
	2. inne, chociażby z dodatkiem materjałów pospolitych:		
	a) bez ozdób	210,—	170,—
	b) z ozdobami	560,—	450,—
807	Fibra wulkanizowana, masa papierowa nasycona, pokryta bakelitem i t. p. materjałami:		
	1. fibra wulkanizowana	75,—	60,—
	2. masa papierowa nasycona, pokryta bakelitem i t. p. materjałami	150,—	120,—
808	Wyroby z fibry wulkanizowanej oraz z masy papierowej nasyconej, pokrytej bakelitem i t. p. materjałami, oprócz osobno wymienionych	490,—	390,—
809	Papier gazetowy o zawartości miazgi drzewnej powyżej 60% i o wadze 1 m² od 45 do 55 g niewygładzany, niebarwiony, nieklejony lub słabo klejony:		
	1. w rolach o średnicy 700 mm i powyżej, przy szerokości 240 mm i powyżej	25,—	20,—
	2. inny	35,—	28,—
810	Papier pakowy niebarwiony z gotowanej słomy, gotowanego drzewa, miazgi drzewnej, szmat — niegładzony lub gładzony jednostronnie	44,—	35,—
	Uwaga. Według poz. 810 clą się stare gazety, o ile nie są podziurawione lub pokrajane w myśl uwagi do poz. 792.		
811	Papier pakowy niebarwiony z celulozy, chociażby z dodatkiem miazgi drzewnej, słomy i t. p. materjałów:		
	1. z niebielonej celulozy niegładzony lub gładzony jednostronnie	56,—	45,—
	2. z bielonej celulozy niegładzony lub gładzony jednostronnie	63,—	50,—
812	Papier wszelki o wadze 1 m² powyżej 28 g pokryty kleidłem, barwiony, lakierowany — na powierzchni:		
	1. pokryty kleidłem	150,—	120,—
	2. barwiony lub lakierowany na biało:		
	a) nietłoczony	200,—	160,—
	b) tłoczony	330,—	260,—
	3. barwiony lub lakierowany inaczej, niż na biało:		
	a) nietłoczony	230,—	180,—
	b) tłoczony	350,—	280,—
	4. drukowany o ciągłym deseniu:		
	a) jednobarwnie:		
	I. nietłoczony	250,—	200,—
	II. tłoczony	380,—	300,—
	b) wielobarwnie, również tłoczony	500,—	400,—
	Uwaga 1. Papier barytowany do wyrobu papieru światłoczułego — za pozwoleniem Ministerstwa Skarbu ze zniżką 75%.		
	Uwaga 2. Papier pokryty kleidłem z jednej strony, z drugiej zaś barwiony na powierzchni podlega cłu według pp. 2, 3 lub 4 niniejszej pozycji.		
813	Papier czerpany:		
	1. niebarwiony	380,—	300,—
	2. barwiony	400,—	320,—

Pozycja	Wyszczególnienie	Cło od 100 kg I zł	Cło od 100 kg II zł
814	Pergamin roślinny, papier pergaminowy, o wadze powyżej 28 g w 1 m²:		
	1. niebarwiony	165,—	130,—
	2. barwiony	210,—	170,—
815	Papier wszelki, oprócz osobno wymienionego, o wadze 1 m² powyżej 28 g:		
	1. o zawartości miazgi drzewnej powyżej 30%:		
	a) niebarwiony	50,—	40,—
	b) barwiony w masie	63,—	50,—
	2. bez zawartości miazgi drzewnej lub z zawartością jej w ilości 30% i mniej:		
	a) niebarwiony	81,—	65,—
	b) barwiony w masie	94,—	75,—
	Uwaga. Papier do wyrobu papieru światłoczułego — za pozwoleniem Ministra Skarbu ze zniżką 75%.		
816	Bibuła do atramentu, filtrowania, o wadze 1 m² powyżej 28 g:		
	1. z zawartością miazgi drzewnej powyżej 30%:		
	a) niebarwiona	63,—	50,—
	b) barwiona	75,—	60,—
	2. bez zawartości miazgi drzewnej lub z zawartością jej w ilości 30% i mniej:		
	a) niebarwiona	115,—	90,—
	b) barwiona	125,—	100,—
	Uwaga. Do przesyłek papieru lub bibuły, zgłoszonych do oclenia według pozycji 815 p. 1 lit. a i b i poz. 816 p. 1 lit. a i b, winien być dołączony certyfikat analizy, stwierdzający zawartość miazgi drzewnej powyżej 30%. Certyfikat taki ma być zaświadczony przez właściwą placówkę konsularną Rzeczypospolitej Polskiej. Odprawę takich przesyłek uważa się za ostateczną dopiero po sprawdzeniu jakości towaru przez Ministerstwo Skarbu na podstawie przedkładanych próbek.		
817	Papier wszelki o wadze 1 m² 28 g i mniej (bibułka):		
	1. niebarwiony	250,—	200,—
	2. barwiony	280,—	220,—
818	Kalka przebitkowa do kopjowania, oprócz kalki płóciennej, matryce do powielania	2000,—	1600,—
819	Karton, papier, sklejane z dwu lub więcej arkuszy:		
	1. niebarwione o wadze 1 m²:		
	a) powyżej 500 g	100,—	80,—
	b) 500 g i mniej	150,—	120,—
	2. barwione w masie o wadze 1 m²:		
	a) powyżej 500 g	125,—	100,—
	b) 500 g i mniej	175,—	140,—
	3. barwione na powierzchni o wadze 1 m²:		
	a) powyżej 500 g	175,—	140,—
	b) 500 g i mniej	230,—	180,—
820	Tektura, papier, karton, — wszystko złocone, srebrzone, bronzowane na całej powierzchni	750,—	600,—

(Ciąg dalszy nastąpi)

FABRYKACJA TEKTURY

Tektura jest materjałem użytku codziennego w każdej introligatorni. Na ogół nie pytamy, z czego się tekturę wyrabia, jakie mamy jej gatunki i jakie właściwości posiadają poszczególne gatunki. A przecież jest rzeczą zajmującą nietylko, cośkolwiek choćby o tem wiedzieć, ale i koniecznością znać materjał, który przerabiamy. Wiedząc, z czego się dany materjał składa i jakie są jego właściwości, będziemy też wiedzieli, jak się z nim obchodzić.

Fabrykacja tektury jest bardzo podobna do fabrykacji papieru. Także surowce tektury są w zasadzie te same, jak przy fabrykacji papieru. Głównym składnikiem przy papierze i tekturze jest materjał włóknisty. Nasamprzód więc wytworzony być musi materjał włóknisty, który brany jest z szmat, miazgi drzewnej, słomy, ale także z starego papieru. Z szmat i włóknika drzewnego, które przerabia się na papiery gatunkowe, zużywa się tylko resztki, pozostałe przy fabrykacji papieru. Wszystkie te materjały rozłożone być muszą na włókna. Odbywa się to w warnikach kulistych przez gotowanie w ługach, przy szmatach w wapnie źrącem lub sodzie źrącej. Włóknik drzewny zdobywa się z drzewa drzew iglastych. Drzewo zostaje nasamprzód podrobione a następnie w kwasie siarkowym przy wysokiej temperaturze gotowane, przez co rozkłada się na włókna. Miazga drzewna powstaje przez szlifowanie drzewa na wielkich kamieniach szlifierskich. Zdobyty w ten sposób materjał jest jednak niedobry, ponieważ włókna są krótkie i kruche i niemogą się dobrze zfilcować. Kwasami siarczanemi materjał ten zostaje bielony. Z słomy pszennej i żytniej otrzymuje się włóknik słomowy. Sieczkę z tych słom gotuje się w warnikach kulistych z sodą źrącą i siarkanem sodowym, przez co włókna się zluźniają. Gotowanie w wapnie źrącem wydaje małowartościową, żółtą masę słomową.

Stary papier zostaje po zamoczeniu w miażdżarce wałkowej zmielony. Materjał włóknisty zostaje jeszcze raz zmielony w holendrze, klejony i napełniony. Do klejenia używa się żywic a do napełniania glinki. Po dokładnem przerobieniu w holendrze przychodzi papka tekturowa do kadzi albo do maszyny tekturniczej.

Gauczowane tektury nabierane są z kadzi sitem ręcznem, podobnie jak papiery czerpane. Stosownie do grubości układane są arkusze na siebie i na mokro sprasowane czyli gauczowane. Podobnie pracuje maszyna. Kilka taśm papieru naprowadzone są na siebie i za pomocą sprasowania mokro zgauczowane. Stosowany jest również nieco odmienny sposób. Taśma papieru zostaje za pomocą filcu okrężnego doprowadzona do wałka formatowego, który nawija ją do odpowiedniej grubości. Wałek posiada dwa podłużne rowki. Roz-

cinacz dzieli w nich taśmę i tak wydaje obwód walca dwie tektury. Odpowiednio do potrzebnych grubości tektury zostają sklejane. W stosach z przekładkami zostają następnie tektury silnie sprasowane i tem samem odwodnione. Potem zostają suszone i gładzone.

Rozróżniamy tektury podług rodzaju materjału. Półbiała i szara tektura wykonana jest z starego papieru, szmat i włóknika drzewnego; tektura skórzana nie jest wykonana z skóry, ale nazywa się tak z powodu koloru. Wykonana jest z miazgi drzewnej. Przed szlifowaniem przepuszczona jest przez drzewo para. Włókna oddzielają się w ten sposób lepiej, drzewo daje się lepiej szlifować. Włókna nie są tak krótkie i kruche. Taka miazga wykazuje lepszy gatunek ale brunatnieje i nie daje się bielić. Dla tego nadaje się tylko do fabrykacji tektury skórzanej i papierów pakowych. Tektura słomowa wykonana jest z żółtej masy słomowej. Tektura drzewna i słomowa leży gładko i nie rozciąga się tak łatwo, podczas kiedy szara tektura staje się łatwo falista i łatwo się rozciąga, tak samo tektura skórzana.

Jeżeli się więcej tektur zlepia, wówczas odpowiedniej jest brać poszczególne kawały w różnych kierunkach biernych, tak jak np. przy sklejkach drzewnych. Zapobiega to zbyt silnemu rozciąganiu się. Tektura podlega zupełnie jak papier wpływom atmosferycznym. Składowanie jej winno więc być nie za wilgotne ale i nie za suche. Tektura przyjmuje bardzo silnie wilgoć i staje się przez to falistą, więc trzeba ją przed wilgocią strzec. Pod wpływem suszy kurczy się tektura i pożera przy przeróbce dużo lepnika. Dla tego przerabiać trzeba tylko tekturę ani zbyt wilgną ani zbyt suchą.

ROZMAITOŚCI

ULGI DLA ŚWIADECTW PRZEMYSŁOWYCH

Korporacja Zakładów Graficznych łącznie ze Związkiem Fabrykantów w Poznaniu wniosła do Izby Przemysłowej obszerny memorjał domagający się przy nabywaniu świadectw przemysłowych na rok 1934 poważnych ulg.

1. Aby w r. 1934 umożliwić przedsiębiorstwom prowadzenie zakładów na podstawie dotychczasowych świadectw przemysłowych w wypadkach powiększenia ilości robotników przy równoczesnem zmniejszeniu okresu pracy w tygodniu poszczególnych robotników.

2. Aby zwalniano od dopłaty do ceny świadectwa przemysłowego wyższej kategorji w wypadkach, gdy w okresie od 1 stycznia do 1 lipca 1934 r. będzie miało miejsce powiększenie ilości zatrudnionych w porównaniu z ilością, przyjętą za podstawę do określenia kategorji świadectwa przemysłowego na rok 1934.

3. Aby należność z tytułu opłat za świadectwo przemysłowe rozłożono na dwie raty, płatne do 1 stycznia 1934 i do 31 marca 1934.

NAJMNIEJSZA MASZYNA DO SKŁADANIA

Istnieją rozmaici dziwacy, którzy w chwilach wolnych z cierpliwością i poświęceniem dokonują różnych eksperymentów. Monter-składacz maszynkowy Ch. Bondey w Jowa (USA) skonstruował szczególnie zgrabnie linotyp, który wykończył tak dalece, że maszyna ta, mierząca tylko 20 cm wysokości, odstawiać może miniaturowe wiersze ołowiane. Głównym kłopotem wynalazcy były matryce, które dał wykonać w jednej z fabryk stempli, na co poświęcić musiał niejedną tygodniówkę. Dzieło swoje ukończył po ośmiu latach wytrwałej pracy. Jako materjał użyte zostały pręciki mosiężne i żelazne i blacha stalowa. Nie zabrakło także małego elektrycznego motoru, tak, że mówić można o rzeczywiście zupełnie wykończonej miniaturowej maszynie do składania.

WYNALAZCA PIÓRA WIECZNEGO ZMARŁ W NĘDZY

W Ohio zmarł w ostatniej nędzy wynalazca pióra wiecznego, Gustaw Schmitt. Próbował on pierwotnie patent swój sprzedać w Europie, musiał się jednak, jak tylu innych, przekonać, że prorok w swojej własnej ojczyźnie nic nie znaczy. Dopiero kiedy pewien amerykanin odkupił jego patent i otworzył fabrykę w Ameryce, stał się Schmitt bogatym człowiekiem. Jednak po kilku latach konkurencja wzrosła tak, że trzeba było fabrykę zlikwidować, przyczem Schmitt stracił cały swój majątek. Z trudem przebijał się przez życie, wędrując po całej Ameryce jako robotnik przygodny. Ostatniem jego zajęciem była mizernie opłacana posada portjera w małym teatrze w mieście Ohio. Umarł nie pozostawiając ani grosza.

BUDOWA AMERYKAŃSKICH MASZYN PAPIERNICZYCH W ANGLJI

Na pewnej części zakładów stalowych firmy Hadfield Ltd. w Sheffield podejmuje nowa firma Millspaugh Ltd. budowę maszyn papierniczych. Poza firmą tą stoi W. H. Millspaugh, który prowadził długie lata podobną fabrykę w Standusky w Stanie Ohio.

1000 TON PAPIERU GAZETOWEGO TYGODNIOWO

Firma Edward Lloyd Ltd. stawia w fabryce w Kemsley w Anglji maszynę papierniczą, która produkować ma tygodniowo 1000 t papieru gazetowego.

Z STANÓW ZJEDNOCZONYCH AMERYKI PÓŁN.

The Powell River Co., która wyrabia papier gazetowy nad Oceanem Spokojnym, ofiaruje gazetom Scripps Howard'a na wybrzeżu wschodniem 20.000 t papieru po 30 dolarów za tonnę. Oznacza to podług „Financial Post" w Toronto początek wojny cen. W okręgu Quebec w Kanadzie osiągają dzisiaj fabryki z biedą 32,80 dol. fob. fabryka. Ofiarowana obecnie cena oznacza obniżkę o okrągłe 8 dolarów za tonnę franko dom, gdyż dotychczasowa cena wynosiła przeciętnie 38 dolarów.

WIADOMOŚCI Z FIRM

DRUKARNIA DZIENNIKA POZNAŃSKIEGO SP. AKC. W POZNANIU

ogłasza bilans p. 31 grudnia 1932 zamykający się po obu stronach sumą zł: 861.337,20. — Zysk 27,91 zł.

DRUKARNIA POLSKA SP. AKC. W POZNANIU

ogłasza bilans p. 30 czerwca 1933 r., zamykający się po obu stronach sumą zł: 3.144.681,82. — Zysk 2.184,— zł.

SPÓŁKA AKCYJNA „CONCORDIA" DRUKARNIA I WYDAWNICTWO W POZNANIU

Zwyczajne walne zebranie odbędzie się 24 stycznia 1934 roku o godz. 12-tej w własnym gmachu przy ul. Zwierzynieckiej 6.

„TOWARZYSTWO WYDAWNICZE" SP. Z O. P. W RAWICZU

P. Ludwik Niszak z zarządu ustąpił; w jego miejsce wpisano 29. 4. 1933 w rejestrze handlowym p. Teofila Preidla z Rawicza.

Wydawca: Korporacja Zakładów Graficznych i Wydawniczych na Województwo Poznańskie z siedzibą w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego 13, m. 24.
Redaktor: Henryk Orchowski w Poznaniu.
Adres Redakcji i Admin., Poznań, Aleje Marcinkowskiego 13, m. 24. Telefon nr. 25-55 — P. K. O. Poznań 202.868.
Przedpłata kwartalna 6,00 zł już z przesyłką.
Ceny ogłoszeń: 1/1 strona 100 zł, 1/2 str. 50 zł, 1/4 str. 25 zł, 1/8 str. 12,50 zł, 1/16 str. 6,25 zł, 1/32 str. 3,25 zł. —
Przedruk dozwolony tylko za zgodą Redakcji.

Odbito w Rolniczej Drukarni i Księgarni Nakładowej, Sp. z ogr. odp. w Poznaniu, ulica Sew. Mielżyńskiego 24.